
Naturligt friluftsliv og håndværk

Naturlivshåndværk og -teknikker i Skandinavien, 2006.

Et projekt af Simon Abrahamsson i samarbejde med:

Friluftsuniversitetet

www.friluftsuniv.dk
post@friluftsuniv.dk
(+45) 56-94 90 00

Akademin för Natur- & Friluftsliv

www.naturakademi.com
post@naturakademi.com
(+46) 0320-560 60

Naturligt friluftsliv og håndværk

Naturlivshåndværk og -teknikker i Skandinavien, 2006.

Indhold:

Beskrivelse	Side
Forord	2
1. Indledning	3
2. Formål og Metoder	3
3. Argaladei	4
Beskrivelse og kort historie	4
Status/Tendenser/Idéer/Fremtid	4
Kontakter	6
4. MNT	7
Beskrivelse og kort historie	7
Status/Tendenser/Idéer/Fremtid	8
Kontakter	8
5. Dansk Vejlederkreds	9
Kontakter	9
6. Diskussion	10
7. Konklusion	11
8. Definitioner	12
9. Kilder	12

Forord:

Som en del af min deltagelse på det 1-årige studie i natur- og friluftsliv på Friluftsuniversitetet har jeg i løbet af efteråret 2005 sat mig for at undersøge nogle af de skandinaviske miljøer for naturligt friluftsliv, deres nuværende aktivitetsniveau og fremtidsperspektiver mv.

Baggrunden er bl.a., at jeg i stigende grad i løbet af mit studie er blevet optaget af glæderne ved kombinationen af naturlivshåndværk og naturligt friluftsliv.

Jeg er fascineret af og ønsker at se nærmere på modsætningen mellem de store muligheder og glæder, der er knyttet til naturlivshåndværk og det enkle, naturlige friluftsliv på den ene side og den tilsyneladende dalende interesse herfor på den anden side.

Tilsvarende er jeg optaget af årsagerne til, at de miljøer, der arbejder med naturligt friluftsliv og de miljøer, der arbejder med naturhåndværk og eksperimentel arkæologi ikke i højere grad arbejder sammen.

På den baggrund vil jeg forsøge at give en kort beskrivelse af nogle af miljøerne og deres arbejde.

Endvidere vil jeg komme med nogle af mine tanker omkring mulige fremtidige samarbejdsmuligheder mellem disse miljøer.

Vejleder på projektet har været Christian Almer.

Simon Abrahamsson, abrahej@hotmail.com, Januar 2006

Friluftsuniversitetet

www.friluftsuniv.dk
post@friluftsuniv.dk
(+45) 56-94 90 00

Akademien för Natur- & Friluftsliv

www.naturakademi.com
post@naturakademi.com
(+46) 0320-560 60

© Må ikke kopieres, hverken helt eller delvist, uden skriftlig tilladelse fra Friluftsuniversitetet.

Naturligt friluftsliv og håndværk

Naturlivshåndværk og -teknikker i Skandinavien, 2006.

Indledning:

Det er nemt, ubetinget at synes om friluftsliv. Man argumenterer med at friluftsliv i enhver form da kun kan være til det bedre. "Vi skal noget mere ud" – er et kendt slagudtryk i kulturpolitiske diskussioner. Og set ud fra et perspektiv hvor vi skal vælge mellem friluftsliv eller ikke-friluftsliv som en del af vores kultur, vil de fleste da også være enige. Jeg mener dog, at diskussionen fortjener nogle lidt dybere perspektiver. For spørger vi os selv (og andre) hvad vi, i en lidt større sammenhæng, vil med friluftsliv, dukker der en hel del forskellige svar op. Og der er langt fra enighed om hvorfor, hvor, og hvordan man gør. Forskellighed i meninger og praksis er i udgangspunktet godt, og værdien af den spontane drivkraft der bringer nye ideer og eventyr ind i friluftslivet, må aldrig underkendes. Men vi må samtidigt erkende, at der er brug for en vis grad af enighed og samarbejde (dialog) i friluftslivskredse, hvis en tilpas mængde af indflydelse, udvikling og position skal nås.

Og hvad er det så for noget "friluftsliv" vi skal samarbejde om? Jeg vil ikke komme med en længere udredning om, hvad der er rigtigt og forkert, men tage udgangspunkt i et lille eksempel fra min egen oplevelse med tilgangen til friluftslivet. Da jeg som 20-årig i år 2000 startede med selv at tage på længere vandreture i Lapland, skulle jeg i modsætning til altid bare at "følge med flokken", pludselig til at tænke selv. Hvad skulle jeg have med? Hvilket udstyr er nødvendigt, og hvor skaffer jeg det? Da jeg ikke kendte nogen med erfaring, gjorde jeg det, som jeg tror, at rigtigt mange gør. Jeg gik nærmest pr. automatik ind i friluftsbutikkerne og købte mig fattig i udstyr, som jeg senere har erfaret, at jeg sagtens kunne undvære eller lave selv. F.eks. kom pulvermads-poserne, eller "ekspeditionsmeden" som det kaldes, hurtigt til at hænge mig ud af halsen. Kort sagt er det dyrt, smager kedeligt og næringsværdien er diskutabel. Senere er det gået op for mig hvor lækre og sunde ting man kan lave selv, af f.eks. tørrede og røgede råvarer, uden at gå nævneværdigt på kompromis med vægt, næring og holdbarhed. Dertil skal lægges glæden og værdien ved at lave tingene selv. Jeg vil senere præsentere en række andre eksempler på dette indenfor forskellige udstyrsgrupper og teknikker. Pointen ligger i, at man som ung "friluftslivs-interesseret" (og dem er der mange af), alt for få steder bliver præsenteret for en enkel og naturlig friluftslivstradition (naturligt friluftsliv) (se definitioner).

Formål og Metoder:

Med dette projekt vil jeg sætte lys på et par udvalgte tiltag i Norden, som beskæftiger sig med naturligt friluftsliv og naturlivshåndværk i en eller anden grad af samspil. Jeg vil kort præsentere deres formelle virke og formål, og via et par interviews og indsamlet kildemateriale, give et skønnet billede af deres nuværende position, popularitet og eventuelle visioner. Hvor er de? Hvem er de? Hvor aktive er, og hvordan får man kontakt til dem? Jeg vil også forsøge at komme med nogle idéer til eventuelle forbedringer og udvikling i fremtiden.

Interviewene er lavet, dels over mail og dels på telefon, og (hvis ikke andet er anført) med officielle repræsentanter fra de undersøgte foreninger og tiltag. Teksten skal, med undtagelse af deciderede citater, læses som min egen tolkning af det billede som de forskellige interviews, samtaler og læsning har givet. Dette billede vil jeg forsøge at sætte ind i en lidt større sammenhæng omkring tendenser, muligheder og problemer i de skandinaviske friluftslivstraditioner for tiden.

Argaladei:

Beskrivelse og kort historie:

Argaladei opstod i midten af tresserne i Sverige som en ungdomsorganisation i reaktion mod den "kommercialiserede ungdomskultur". Foreningen inddrog friluftslivet som en alternativ og meningsfuld beskæftigelse for unge. Intensionen var at skabe et friluftsliv der ikke udelukkende var baseret på idrættens præstations- og konkurrencementalitet, men også på "indre værdier", kultur, håndværk og samfundsengagement.

"Konceptet - som det heter idag - var friluftsliv, ett strapatsrikt friluftsliv, men där strapatsen aldrig fick skymma Upplevelsen. Och det är främst där det skiljer sig från dagens machoinspirerade former av "friluftsliv"; out of pist, Himalayabestigningar, skidfärder över Grönland och Antarktis o s v. Målet fick aldrig bara var att svettas, att bara utföra atletiska prestationer, målet var inte att besegra naturen, utan att lära känna den och att bli ett med den."

(Citat fra "Argaladei – en otrolig historie" af Göran B Waldén, redaktør)

Man så det som en opgave at sprede disse ideer, og at udvikle friluftslivet gennem at arrangere kurser, ture og ekspeditioner med deltagere fra mange andre organisationer, typisk folkehøjskoler, idrætsforeninger og forskellige mindre ungdomsorganisationer, som (sikkert ikke upåvirkede af tresser-oprørerne) var åbne for tanker om en alternativ livsstil "Tættere på naturen", som modvægt til den heftige kommercialisering af ungdomskulturen. Man oplevede altså en vis succes og interesse for projektet, godt hjulpet på vej af de, på det tidspunkt, stadig stærke traditioner for forenings- og organisationsdannelse.

"Vi måste ha klart för oss att vid denna tid hade fortfarande det organiserade ungdomsarbetet - inte bara idrottsrörelsen - sitt grepp om en stor del av ungdomen; scout, kristna, nykterhets- och politiska organisationer för att nämna några. Och i dessa fanns det många, som inte accepterade att bara vara objekt för de kommersiella aktörerna. De ville något, och måhända sökte de något."

(Citat fra "Argaladei – en otrolig historie" af Göran B Waldén, redaktør).

Gennem tiderne har Argaladei været vært for en hel del aktiviteter med (for denne friluftslivs-tradition) mange mennesker involverede. Fra foreningens begyndelse til starten af 90'erne blev der lagt vægt på forskellige kurser (f.eks vinterkursus, kanokursus o.a.) og ekspeditioner. Siden har aktiviteterne overvejende bestået af mindre turer, familielejre og møder. Argaladei har i den sidste tid haft ca. fire årlige reelle aktiviteter. Det har f.eks. været en familielejr, en kanotur, en vintertur og et årsmøde. Foreningen startede i 1976 også med udgivelsen af tidsskriftet "Friluftsliv – en livsstil" til alle medlemmer. Det skiftede i 1997 navn til "Argaladei". Bladet har fungeret som debat- og idéforum for medlemmer og interesserede, og har også bragt en stor mængde tidsaktuelle friluftslivs-artikler gennem tiderne. Fra 2005 er bladet dog stoppet med at eksistere som et fysisk papirs-tidsskrift, og fremover vil tidsskriftet blive bragt via internettet.

Tendens/Tendenser/Ideer/Fremtid:

Det ovenstående har kort beskrevet historien bag Argaladei, og hvad foreningen "står for". Men formålet med dette projekt var også at undersøge lidt om, hvordan det "egentlig" går disse projekter nu i forhold til førhen, og i forhold til intentionerne. Så jeg vil forsøge at beskrive det billede, jeg har fået ud af mine interviews og diverse andre kilder.

Efter interview med Sören Larsson (bestyrelsesmedlem i Argaladei), og gennemlæsning af de sidste par års debatter og møde-referater i foreningen, er det blevet tydeligt, at Argaladei i en årrække har haft sværere ved at fungere på den oprindelige måde. Det er svært at sige nøjagtigt, hvad problemerne har drejet sig om, men jeg tolker det i grove træk, dels som en mangel på indragelse af nye (unge) aktive kræfter og dels som utilfredshed / "træthed" hos foreningens aktive kerne, over struktur og fordeling af poster.

"På senare år har det visat sig svårare att driva Argaladei som en "traditionell" förening, där en aktiv mindre krets förväntas "ordna" kurser och aktiviteter som service till "vanliga medlemmar". Argaladei håller därför efter en tids diskussion, nu på att ändra sin struktur. Vi vill minimera administrationen, men ändå fungera som inspiration och kontaktnät för bl.a. naturligt friluftsliv." (Citat fra interview med Sören Larsson).

Argaladei er som sagt netop i disse år igang med en markant forandring i form og struktur, så det er svært præcist at beskrive en nuværende status. Men tendensen er, som jeg ser det, at hvor Argaladei førhen har været en lille, men stærk forening, med en hård kerne af særdeles aktive folk, går det nu mod at blive et lidt løsere åbent "netværk", hvor man søger, at nå en bredere målgruppe af "friluftinteresserede". Man melder sig ind gratis via foreningens hjemmeside, og det er så op til medlemmerne selv at komme med initiativer, og skabe kontakter til deres aktiviteter.

Det er mit indtryk, at Argaladei i fremtiden vil satse mere på dette "løse" netværk, som den væsentligste bestanddel i foreningen, og som den kraft, der i sin løse og frie facon (net-tilmelding) kan skaffe nye medlemmer fra en større del, af den stadigt voksende gruppe af "bredt" friluftinteresserede.

Det er dog stadig muligt, at blive "rigtigt" traditionelt medlem, til et kontingent på 100 kr. om året.

Man har så stemmeret til årsmødet, og får yderligere information pr. post.

Man regner dog ikke med, at antallet af traditionelle medlemmer bliver overvældende stort. Det vil sandsynligvis hovedsagligt være de "gamle" medlemmer der er i denne gruppe. Denne gruppe vil, iflg. Sören Larsson, så på en måde fungere som en forening i foreningen, og være stammen for det store netværk, og sandsynligvis rumme alle nøgleposterne, som formand, næstformand og sekretær.

Sidste år havde Argaladei ca. 80 traditionelle betalende medlemmer. Dette antal vil iflg. Sören Larsson sandsynligvis falde, da en del af de gamle medlemmer vil tilmelde sig det mere uforpligtende netværk i stedet.

"Framöver kommer hemsidan att bli allt viktigare. Vi räknar därför med att efterhand utveckla hemsidan, publicera mer material etc. Vi tror att genom att "bjuda" på mycket intressant material där, så kommer personer som tilltalas av Argaladeis syn på friluftslivet att hitta dit."

(Citat fra interview med Sören Larsson)

Jeg tror, at Argaladei har set rigtigt i, at internettet er blevet en næsten uundværlig ressource til kommunikation og udbredelse af ideer, også indenfor friluftsliv. Mange mennesker skaber deres kontakter, og støder på "ligesindede" på internettet. Og som Sören Larsson også siger i interviewet, så er det sandsynligt, at der vil komme en hurtig stigning i antallet af "net-medlemmer", fordi det er så let, og uforpligtende bare at lave "to klik" på hjemmesiden for at blive medlem. Det er dog tvivlsomt, hvad grundlaget for alle disse "medlemmers" tilmelding egentlig vil være. Der vil uvægerligt være en del som lige "kommer forbi" hjemmesiden og melder sig til, og så ikke gør meget mere ud af kontakten til foreningen, eller hurtigt glemmer det igen i bunken af andre løse (elektroniske) netværk, tjenester og tilbud på internettet. For på trods af, at Argaladei nu prøver at tilpasse sig en nyere tid, og en større målgruppe, tilhører det de oprindeligt står for, en lidt sjældn og "eksklusiv" holdning til friluftslivet, som kun en lille del af "friluftsfolket" på nuværende tidspunkt har mod på at udleve – eller overhovedet kender til. Majoriteten af de unge friluftslivs-interesserede er helt klart tiltrukket af tidens trend med ekstremsport, moderne udstyr og design. Kort sagt friluftsliv for modens, attitudens eller sportens skyld i modsætning til friluftsliv for sundhedens og livsstilens skyld.

En god ting ved et netværk med internettet som det tilbagevendende samlingspunkt, er dog muligheden for en større udveksling af ideer og kontakter på tværs af landegrænserne.

Her tænker jeg mest på de nordiske lande, da vi har meget af friluftskulturen til fælles, og alle muligheder for at udveksle erfaringer, landskaber og ideer med hinanden. Det kræver bare et helt andet antal af forholdsvis aktive medlemmer for rigtigt at fungere. Pt. er medlemsantallet i netværket 38 personer fordelt i Sverige og Norge, og det er ikke mange, hvis jeg sidder i Danmark og søger kontakter/deltagere til en tur i mit lokalområde. Desuden er man nødt til at annoncere på hjemmesidens "opslagstavle", for måske at komme i kontakt med nogle. Man kan ikke søge specifikt efter de andre medlemmers navne, interesser eller evt. professionelle kompetencer og tilbud indenfor naturligt friluftsliv. Dét ville efter min mening være en god avancering fra et anonymt "sovende" netværk, til et mere brugbart forum hvor man både kan opsøge forskellige personer og aktiviteter, og lade sig selv "opsøge", f.eks. via en lille personlig rubrik med navn, tlf-nummer, interesseområder og evt. firmakontakt. Hvis man som enkeltperson er startet med et lille friluftsfirma der f.eks. udbyder kurser i grønlandskajak-bygning, skind-telte eller friluftsmadlavning, så har man en ret lille målgruppe, og det er derfor altafgørende at kunne annoncere i kredse, der er åbne for naturligt friluftsliv.

Men ideen med netværket er forholdsvis ny og ukendt (i Argaladei) – også blandt gamle medlemmer, og selvom antallet er lavt skulle det efter sigende være fordoblet på to måneder, så det er svært at tale om succes eller ej endnu.

Jeg har selv tilmeldt mig netværket i oktober 05, og har pt. modtaget én kalenderannoncering (padletur med børn), og ét nyhedsbrev med en lille opsummering af aktuelle emner og debatter i foreningen, bla. et lille resumé fra foreningens årsmøde i September. Der blev det fastslået, at styrelsens to hovedopgaver den næste tid er at:

"-verka för Argaladeis mål genom att i förste hand arbeta med lösningar som underlättar/uppmuntrar medlemmars egna initiativ och möjlighet till kontakt.

-under året ta initiativ till att se över föreningens stadgar, så att årsmötet 2006 kan ta ställning till eventuella ändringsförslag. Processen ska ske öppet så att medlemmar kan delta i utformandet av förslaget under året."

Kort sagt er det altså netværket der er det aktuelle Argaladei i øjeblikket, da resten af den gamle struktur nu står åben til forandring. Jeg tror, at det bliver en svær (men måske nødvendig) udfordring for Argaladei at finde sin rette stil. Vil Argaladei være en indflydelsesrig organisation der samler og formidler naturligt friluftsliv i hele Norden, eller vil Argaladei være en hyggelig lille "klub" hvor man dyrker "noget friluftsliv"?

Det er et lidt overdrevet spænd, men jeg tror det er et sundt spørgsmål for foreningen lige nu, for at præge udviklingen. Jeg fornemmer at stemningen i Argaladei mest er til det sidste, men måske tiden vil vise noget andet.

Jeg håber i hvertfald at Argaladei vedbliver med at eksistere, og finder sin stil, stor eller lille, og opkoblet eller ej.

"Vårt mål är att fler ska hitta till oss, så att nätverket växer och därmed i sig bliver mer intressant. För att det ska bli möjligt måste hemsidan utvecklas ytterligare, det är ett viktigt arbete. Material kan inte bara okritisk läggas till. Vi måste bemöda oss om att försöka skapa en "stämning"/känsla på sidan.

Vi hoppas mycket på vår nya organisation som kanske kommer att hitta sina former under de 1-2 år som följer. Vi vill åstadkomma en modern, men ändå demokratisk struktur, där vi lägger energi på det som är väsentligt. Det är speciellt viktigt i en organisation som vår, där medlemmars intresse främst är att vara ute och inte att administrera en förening."
(Citat fra interview med Sören Larsson)

Kontakter:

www.argaladei.nu

MNT-linien på Bäckedal:

Beskrivelse og kort historie:

Thomas Johansson, grundlæggeren af Institut för forntida teknik, tog i 1981 de første initiativer til kurset Menneske-Natur-Teknik på Bäckedal Folkhögskola i Sveg (Sverige). Året efter blev det første MNT-kursus, "Människa – Natur – Teknik genom 8000 år", afholdt. Det var håndværkstering som skindbearbejdning, jernfremstilling, træarbejde, bål-teknikker og teltsyning der blev arbejdet med – kraftigt inspireret af forskningen hos Institut för forntida teknik, som Bäckedal sidenhen har haft en vis tilknytning til.

MNT-linien beskæftiger sig altså ikke direkte med friluftsliv som hovedtema, men jeg har taget dem med, fordi en masse af de håndværksområder, de arbejder med, er stærkt tilknyttede til det naturlige friluftsliv – både i udførelse og teknikker, og som brugbart udstyr og materialer.

Linien formål er med egne ord, at bevare, udvikle og formidle kundskaber om menneskets praktiske og tekniske formåen fra stenalder til tiden før industrialismens start. Ideen bygger på begrebet "eksperimentel arkæologi", dvs. arkæologi og historieforskning hvor man udfører og afprøver de gamle teknikker og materialer i virkeligheden, frem for at have det stående i bøger og opbevaret på museer. Begrundelsen er, at mange af teknikkerne er så praktisk baserede, så de helt sikkert vil gå tabt, hvis de ikke løbende trænes, forfines og udvikles af levende mennesker. Og i betragtning af, at det er teknikker og levemåder, som netop er blevet udviklet og forfinet gennem tusinder af år, som forudsætning for ren overlevelse, er det åbenlyst, at den eneste måde at bevare (opfriske) denne viden på er ved at udleve den.

Eksempler fra MNT-liniens projektarbejder gennem årene kan læses på:

www.fortidateknik.se/IFT/MNTlista.htm

Kurset varer et år, og er fordelt på to terminer. Der er i år 12 elever og to fastansatte lærere, derudover et par timeansatte.

Skolen tilbyder også en række mindre kurser indenfor de enkelte håndværksområder. Et par aktuelle eksempler fra i år er: fiskeskindsgarvning, (urte)salvekundskab, jernsmedning og rebmagring.

Som et eksempel følger her en oversigt over MNT-liniens projekter og fagområder på kurset i år:

Plan för MNT 2005-06

Hösttermin, vecka

34	Intro. Keramik, Sylvia Rodin
35	Keramik
36	Kniv och yxa, Bosse elduppgörning, åkerarbete Aja
37	Salvor och tvål med växter i naturen, Gunilla Kvarnström
38	Keramikbränning, grop, rishög Sylvia, lammslakt, bennål Lars Inge
39	Nålbinda ,tova, spinna Aja
40	Lillhärjåbygge,bo på fåbod, Lars Inge
41	Hammarede, järnframställning bo i skogsjoja KG
42	Smide, kniv och eldstål KG
43	Skaftning, smide, KG
44	LOV
45	Näver, arbete i flaknäver Lars Inge
46	Råslöjd, arbeta i fårskt trä Bosse
47	Råslöjd, Bosse
48	Gjutformar, för bronsgjutningKG
49	Skinngarvning, pälsberedning,bark-och fettgarvning Aja
50	Skinngarvning, Aja
51	Skinngarvning, gjutning

Vårtermin, vecka

2	Skidor, tillverka ett par, Martin Gerhardsson,
3	Bekvämt och säkert på vintern, Martin
4	Uteläger, Nysätersvallen? Martin
5	Textil, varptyngdävstol, brickvävda band.
6	Textil, forts.väv
7	Tråslöjd och skinsömnad
8	Fällor och fångst, Lars Inge
9	Stycka en ren ,vara med på renskiljningen Lars Inge
10	SPORTLOV
11	Flinta, Dan Kärrefors
12	Trä, Bosse
13	Bergart, Lars Inge
14	Skiffer, Lars Inge
15	Glaspårlor, göra ugn och glaspårlor Aja och KG
16	PÅSKLOV
17	Fördjupning, sök och försök tillsammans med textillinjen
18	Fördjupning, sök och försök tillsammans med textil
19	Skriv om resultaten av fördjupningen
20	undervisa tredjeklass i praktisk forntid
21	Härjedalsresan, redovisning av fördjupningsarb. Lars Inge
22	Reparation, städning åkerbruk Lars Inge

Status/Tendenser/Idéer/Fremtid:

Skolen har ikke lige så stor en tilgang nu, som i 80'erne og 90'erne, men man har tilpasset sig de små forhold, så kurserne er som regel stadig fuldtagne. Det er dog åbenlyst, at det er svært for en højskole som Bäckedal, (antalsmæssigt) at hamle op med "moderne" højskoler og foreninger der beskæftiger sig med populære ting som musik, konkurrenceidræt og hurtige oplevelsesbaserede friluftsområder som rapelling, rafting og alpinisme.

Kurserne eller 1-årslinien er ikke professionelt kompetencegivende i sig selv, og det er ikke nogen fag, som man lige går ud og får et job på, men det henvender sig til folk, som vil dyrke de gamle teknikker og naturmaterialerne på et lidt dybere plan end en månedlig gå-tur i skoven og køkkenhaven hjemme ved parcelhuset. Og det giver eleverne mulighed for at fordybe sig i nogle områder, som de måske senere vil bygge videre på og bruge i f.eks. undervisningssammenhæng eller friluftsliv.

Skolen bruger som sagt ikke friluftsliv som en aktivitet i sig selv, men eleverne skal i løbet af undervisningsåret være (bo) ude i alt i tre uger, på en vinterlejr og en tilsvarende i skovmiljø.

Dette synes jeg man burde udvide til en endnu større del af kurset. Både for at bevare det autentiske i, hvordan man arbejdede før i tiden, og for, i realistiske omgivelser, at kunne afprøve og forske i materialernes og udstyrets funktion og brugbarhed. Og netop brugbarheden synes jeg er vigtig her, for det gør den eksperimentelle arkæologi virkelig spændende, hvis den kan føre til, at man kan lære noget og "integrere" noget af den gamle kundskab i nutiden. Og det er lige præcis dér, det naturlige friluftsliv og arkæologien kan arbejde sammen, og lære af hinanden.

Det vil være en kæmpe inspirationskilde for friluftslivsfolk, at kunne udveksle og hente erfaringer i naturlivshåndværket. Jeg tror, at mange friluftsjaktere går rundt med en lille frustration over alt det dyre moderne udstyr, som man aldrig helt får et tæt forhold til, fordi man ikke rigtigt (gen)kender materialerne og deres historie og tilblivelse. For mig har det i hvert fald givet en helt ny dimension til friluftslivet at blive præsenteret for ting som uld, rensdyr-skind til liggeunderlag, træski, olieimprægnering og tørring og rygning af madvarer.

Når man ved, at sådan har mennesket gjort i tusinder af år, så føles det bare rigtigt. Flere af disse materialer er i øvrigt det moderne udstyr overlegne langt hen ad vejen.

Bäckedal er med i netværk af fortidsbyer, altså steder hvor man (på mere eller mindre autentisk vis) udlever og forsker i de gamle teknikker, især inden for husholdning og håndværk. I mit interview blev der også givet udtryk for, at skolen gerne vil have endnu mere samarbejde med andre skoler og institutter der forsker i eksperimentel arkæologi. Dette er fra mit synspunkt en god ide i sig selv, men jeg mener man bør holde en lige så åben kontakt til friluftslivs-siden. I den forbindelse tænker jeg mest på tur-traditionen i friluftslivet, altså længere ture med mange overnatninger og trivsel og aktiviteter i det fri, både sommer og vinter. Her vil eleverne i en ekstrem aktiv og autentisk grad kunne efterprøve og formidle deres forskning gennem forskellige typer friluftsliv – både selv og via udvekslinger og samarbejde med friluftslivsskoler. Man kunne f.eks. effektivt få afprøvet forskellige typer beklædningsstilers brugbarhed i barske (realistiske) omgivelser. Eller afprøve (udleve) fødevarer-traditioner fra forskellige tidsaldre, helt fra skaffelsen (jagt, fiskeri, indsamling) til tilberedningen (tørring, rygning, bålteknik) til indtagelsen og dermed resultatet (næringsværdi, skaffeformåen, brugbarhed). Det er klart, at det ikke giver den type "præcise" arkæologiske forskningsresultater som udgravninger og kemiske analyser gør, men det giver dog et realistisk billede af måden man har levet (og rejst) på dengang. Derudover giver det aktørerne en række erfaringer og kundskaber, som kan bevares i den mest troværdige og brugbare form, nemlig praksisen og formidlingen.

Kontakt:

www.backedal.fhsk.se
www.fornidateknik.se

Dansk Vejlederkreds

Dansk Vejlederkreds opstod i 1993 som en brancheforening for professionelle vejledere i naturligt friluftsliv.

Anledningen var bl.a. et stigende behov for at kunne udveksle erfaringer og kontakter blandt især professionelle vejledere i natur- og friluftsliv, ligesom det var et stigende behov for at kunne tydeliggøre og forklare, hvad det vil sige at være vejleder i natur- og friluftsliv. Gennem de senere år har man udviklet sig en del, og man optager således også nu folk, der sympatiserer med foreningens formål uden nødvendigvis at arbejde professionelt med området, ligesom man tilsvarende har ændret foreningens undertitel til "interesse- og brancheforening".

Foreningen har mellem 40 og 50 medlemmer.

Foreningen har siden starten løbende udgivet et nyhedsbrev til medlemmerne, og har derudover mindst to faste aktiviteter årligt, et klatretræf i foråret, og et årsmøde om efteråret som typisk også afholdes i forbindelse med en eller anden form for aktivitet.

"Vi har en del medlemmer, der på en eller anden måde har interesser inden for friluftsliv, og vi har nogen medlemmer, der bare støtter os, bl.a. pga. vores arbejde med sikkerhed inden for friluftslivsbranchen."

(Citat fra interview med Sara Nielsen, DV)

Sikkerheden er blevet et af Vejlederkredsens store arbejdsområder.

Foreningen har i samarbejde med professionelle folk inden for de forskellige grene af friluftslivet, været med til at udvikle en række autorisationer og kompetenceniveauer for vejledere, undervisere og andre aktører i friluftslivsbranchen, og man arbejder løbende på at få disse mere udbredt.

Tilsvarende har man for at synliggøre nogle af problemerne ved ikke at tage fagligheden alvorligt lavet en oversigt over friluftslivrelaterede uheld. www.vejlederkreds.dk/uheld

Vejlederkredsen ser tydeliggørelse af professionelle og konkrete kompetencer indenfor natur- og friluftsliv som en nødvendighed for

Vejlederkredsen er en aktiv forening, som gerne vil præge udviklingen i friluftslivet, og man har ofte blandet sig i den offentlige debat i forskellige vanskelige mærkesager som f.eks. fælles danske (eller nordiske) autorisationer i friluftslivet, offentlighedens adgang til naturen, erfaringsudvekslinger for sikkerhedsoptimering og generel etik og værdier indenfor natur- og friluftsliv.

Kontakt:

www.vejlederkreds.dk

Diskussion

Der er stor forskel på en forening som Argaladei og Bäckedal højskole, hvad angår struktur og egentligt virkeområde, men der er dog visse fællesnævner som jeg har fokuseret på, nemlig i mødet mellem det naturlige friluftsliv, fortidsforskning og naturlivshåndværk.

For mig at se har de tre områder meget at give hinanden – og jeg vil næsten mene at de har brug for hinanden.

Når jeg skriver dette, er det fordi jeg i arbejdet med dette projekt har fornemmet en stemning af enten stilstand eller begyndende opløsning i flere af de enkelte foreninger og netværk. Det er umuligt at beskrive en klokkeklar tendens på disse problemer, da de fleste af den type foreninger og netværk er opstået på forskellige grundlag, og derfor har forskellige typer problemer (og løsninger).

Overordnet vil jeg dog mene, at meget kunne gøres bedre for de enkelte steder ved at:

1) Gøre en aktiv indsats for at motivere nye (unge) kræfter.

Det er vigtigt for de små foreninger at åbne sig op for nye inputs.

Flere af denne type foreninger er opstået med en lille engageret kerne af aktive personer på en baggrund hvor man kæmpede for nogle vigtige værdier og en bedre livsstil.

I hvert fald har ryggraden eller det der holdt sammen på tingene ofte været båret oppe af nogle enkelte særligt motiverede medlemmer. Denne "kampånd" er vigtig (og svær) at give videre til nye generationer, men jeg tror, at der under overfladen på vores forbruger- og oplevelseskultur ligger mange ressourcer at hente i ungdommen. Den skal bare præsenteres for "værdierne" – kvalitativt fra mund til mund, kvantitativt gennem medier, annoncer og ikke mindst internettet.

Det ligger desværre i små "alternative" grupperingers natur at langsomt dø ud, når "ildsjælene" er blevet trætte, så det er altafgørende for overlevelse, hele tiden at holde en dør åben til ny energi og videreformidling.

2) Udvide og intensivere samarbejdet udadtil.

Som jeg prøvede at beskrive før, så er der lidt en tendens til, at de små foreninger og netværk, hvis ikke der aktivt arbejdes for det modsatte, isoleres rundt omkring i mere eller mindre "lukkede" miljøer. Områder som naturligt friluftsliv og gammelt traditionelt håndværk vil nok aldrig blive overrendt med interesserede mennesker alle vegne fra, og fra mit synspunkt kan de små miljøer være lige så spændende som de store populære. Men man kan helt sikkert styrke samarbejdet udad – til andre "ligesindede" miljøer og til andre områder med fællesnævner.

Her tænker jeg både på idé- og aktivitetsudvekslinger mellem foreninger, undervisningsudveksling mellem skoler og kurser, og på decideret forretnings samarbejde. Det sidste er også væsentligt, for som jeg tidligere har nævnt, så er det (stadig) små målgrupper, man har med at gøre, inden for disse ikke helt "etablerede" brancher. Og folk som selvstændigt arbejder professionelt, har hårdt brug for samarbejdspartnere og netværk til at udveksle erfaringer og "kunder" med.

Som sagt, ser jeg et stort potentiale i et større samarbejde på tværs af fagene: naturligt friluftsliv, forskning og håndværk.

Jeg mener, at alle parterne vil kunne få et godt udbytte på flere måder:

Friluftslivet får:

Fra arkæologien: tilført idéer, kundskaber og en god baggrundsviden og forståelse for teknikkerne og (friluftslivets) liv før i tiden.

Fra håndværket: Enkelt og (forhåbentligt) brugbart udstyr, kendskab til materialer og erfaringer med selv at producere (og reparere) udstyr.

Håndværket får:

Fra friluftslivet: Realistiske afprøvninger af materialer og masser af nye udstyrstyper at udvikle (ski, skøjter, tøj, både, rejseværktøj og jagt- og fiskeredskaber), og erfaringer med samt kundskaber til selv, via friluftslivet, at kunne opsøge sine materialer i naturen.

Fra arkæologien: Nye (gamle) idéer til teknikker og materialer.

Arkæologien får:

Fra friluftslivet: Vejledende "forskningsresultater" ved afprøvning (udlevelse) af gamle teknikker og materialer inden for rejseliv og generel trivsel udendørs før i tiden.

Fra håndværket: Vejledende "forskningsresultater" inden for gammeldags håndværk og redskabsfremstilling.

For at gøre tanken "fuldendt" skulle man egentlig også have husholdningen og det daglige hverdagsliv med i kæden, og det ville da også give en hel dimension mere, til forståelsen for fortiden og menneskets udvikling generelt, hvis man udlevede denne del også.

Desværre er det de færreste der er villige til at "ofre" deres moderne liv for at fordybe sig på fuldtid i naturliv og gamle dage.

Det er her friluftslivets tur-tradition kommer ind i billedet.

Hvis man som formidler, underviser eller udbyder skal have en reel målgruppe, så er man nødt til at tilpasse sig, at de fleste mennesker lever et liv på by-manér med moderne løsninger og "hjem igen" efter en oplevelse. Dermed ikke sagt at man ikke skal rykke ved folk, for det er netop det, man stadig kan med naturligt friluftsliv. Rykke ved folks forståelse for naturen, dem selv og menneskehedens udvikling.

Det er meget vanskeligt, at komme med en færdig plan for idéerne, og en løsning på problemerne, for der er en del opbrud og forandringer i kredsene for tiden. Og der har da også været forsøg på at skabe større netværk og samarbejde rundt omkring gennem tiderne. Der har bare ikke rigtigt været stor nok imødekommenhed og villighed blandt parterne endnu.

Så for mig at se, er der et stort område at tage fat på og en masse initiativer, der skal tages.

Konklusion

Arbejdet med dette projekt har lært mig meget om, hvad der foregår (og ikke foregår) rundt omkring i Norden inden for de omhandlede miljøer.

Jeg vil starte med at sige, at det har været et svært projekt at afslutte, fordi det hele tiden har vokset og udviklet sig undervejs.

Der er stof nok til mange år i fordybelsen af de forskellige miljøers historie, status og udvikling. Det har også besværliggjort arbejdet og konkretiseringen af problemstillingerne, at mange af de undersøgte steder er inde i en turbulent periode med stor forandring, og desværre også stor opløsning og forfald.

Jeg havde først planlagt at undersøge en del flere foreninger og netværk, men flere af dem viste sig knap nok at eksistere, og det har været umuligt at finde frem til de rette repræsentanter og talsmænd.

Det drejer sig bl.a. om:

For-ut (norsk friluftslivs-netværk tilknyttet Den Norske Høyfjellsskole)

MNT-netværket (netværk for tidligere elever på Bäckedal Højskole)

Institut för forntida teknik (Svensk institut der forsker i eksperimentel arkæologi)

Jeg endte med hovedsagligt at beskæftige mig med Argaladei og MNT, for at holde projektets (og min egen) overskuelighed på et passende niveau.

Det havde dog været bedre med et bredere udsnit af de nordiske miljøer, der beskæftiger sig med naturligt friluftsliv og håndværk, for at kunne give et mere præcist billede af tilstanden og mulighederne.

Ikke desto mindre har jeg fået meget ud af både opsøgningsarbejdet og den efterfølgende fordybelse, og jeg har fået sået nogle idéer i mig selv, til hvordan jeg vil beskæftige mig med naturligt friluftsliv i fremtiden.

Endelig har jeg fået et godt indblik i nogle forskellige erfaringer med foreningsdannelse og -udvikling, og bestemt også nogle idéer hertil.

Det er dermed heller ikke utænkeligt at jeg vil arbejde på en opdateret og mere uddybende udgave af dette projekt.

Definitioner:

Naturligt friluftsliv:

Aktiviteter og trivsel under åben himmel i mest mulig fri natur og med vægt på naturlige, enkle materialer.

Naturlivshåndværk:

Udvinding, bearbejdning og anvendelse af naturnære emner (f.eks. træ, skind, malm, sten, olier) til enkle og brugbare materialer og redskaber (f.eks. beklædning, værktøj, madlavning, udstyr).

Eksperimentel arkæologi:

Arkæologi og historieforskning hvor man udfører og afprøver de gamle teknikker og materialer i virkeligheden.

Kilder:

Interview med Sören Larsson (Argaladei), af Simon Abrahamsson

Interview med Aja Pettersson (MNT-linien på Bäckedal), af Simon Abrahamsson
Interview med Sara Nielsen (Dansk Vejlederkreds), af Simon Abrahamsson

Diverse telefon-samtaler med forskellige løse medlemmer fra foreningerne

www.vejlederkreds.dk

www.fornidateknik.se

www.argaladei.nu

www.backedal.fhsk.se

www.friluftsuniversitetet.dk

Udvalgte numre af "MNT – perga" (medlemsblad, MNT-netværket) 2000-2001

Udvalgte numre af "Argaladei, Friluftsliv – en livsstil" (medlemsblad, Argaladei) 2000-2001

